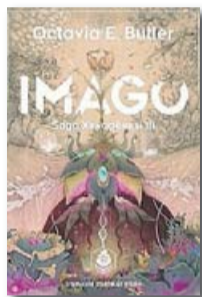

Crítiques

La importància de poder llegir Octavia E. Butler en català

Mai Més recupera la saga 'Xenogènesi' de l'escriptora nord-americana, amb forts ressons en l'època actual

IMAGO

Octavia E. Butler

Mai Més Llibres

Traducció d'Ernest Riera

296 pàg.

24,95 €

Núria Juanico

És un tòpic titllar els escriptors de ciència-ficció de visionaris, però en el cas d'Octavia E. Butler (Califòrnia, 1947 - Washington, 2006) l'adjectiu li va com anell al dit. L'escriptora nord-americana va créixer entre els prestatges de la biblioteca pública i els llibres que la seva mare rescatava de les cases de Pasadena on anava a netejar. Solitària i obstinada, Butler va descobrir ben aviat que la imaginació era una via efectiva per transformar la realitat i va posar-se a escriure abans de l'adolescència. Amb 12 novel·les publicades i més d'un milió de llibres venuts, Butler va construir una literatura avançada al seu temps que sacsejava les idees de família, sexualitat i raça en una època en què conceptes com responsabilitat afectiva, gènere no binari i relacions fluides encara no formaven part del lèxic social.

Com a dona negra va combatre amb dents i ungles els sostres de vidre que l'envoltaven i va aconseguir trencar-ne alguns. Va rebre tots els grans premis de la ciència-ficció –com ara dos Hugo (1984 i 1985) i dos Nebula (1984 i 1999)– i va ser el primer escriptor del gènere a obtenir el títol Genius Grant de la MacArthur

GETTY

Foundation. Abans de morir de manera sobtada el 2006, Butler s'havia erigit en una de les grans autores de ciència-ficció nord-americanes, però, com passa sovint amb la literatura de gènere, les seves obres no es podien llegir en català. Per això és rellevant la tasca que l'editorial Mai Més va començar el 2019 amb *Alba*, el primer volum de la saga *Xenogènesi* de Butler, que va seguir el 2021 amb *Ritus de l'edat adulta* i que es tanca ara amb la publicació del tercer títol, *Imago*. Tots tres estan traduïts per Ernest Riera i es van publicar originàriament entre el 1987 i el 1989.

Extraterrestres i el poliamor

“Soc una ermitana al mig de Los Angeles, una pessimista si no vigilo, una feminista, sempre una negra, una egoista tranquil·la, una antiga baptista i una combinació entre oli i aigua d'ambició, mandra, inseguretat, certesa i precipitació”, va escriure Butler als seus diaris. Les seves novel·les són una mica això: situen la humanitat en un punt d'apocalipsi, però obren la porta a sobreviure si s'és capaç d'adaptar-se a les circumstàncies. A *Xenogènesi*, els extraterrestres oankali han arrasat la Terra i s'hibriden amb els humans per crear una nova espècie amb el millor de totes. La història de la Lilith, la protagonista, és un viatge de descoberta i d'acceptació davant una realitat que la repugna i li és estranya. Les criatures resultants de la hibridació tindran cinc pares –una mare i un pare humà, una mare i un pare oankali i un ooloi, un altre tipus d'extraterrestre sense gènere–, les famílies recordaran més les tribus, i l'amor monògam desapareixerà per donar pas a relacions que ara encaixarien sense problemes dins el bagul del poliamor.

Però l'obra de Butler no ressona avui només en l'àmbit sexoafectiu i de la transformació del gènere. A *La paràbola del sembrador*, que es va publicar originàriament el 1993 i que Mai Més també ha recuperat en format de novel·la gràfica traduïda per Ernest Riera, l'amenaça és la violència sorgida per la falta de recursos del planeta. Gairebé sembla que Butler ho faci expressament: se situa al 2024 i els Estats Units estan immersos en un seguit de desastres mediambientals desbocats, crisis econòmiques i caos social. Tot i que el punt de partida és terrorífic, els personatges estan carregats d'humanitat i la llum d'una possible salvació brilla a l'horitzó. Butler va ser profètica i va convertir els seus temors en una literatura propera, immersiva i brillant. Llàstima que hagin hagut de passar dècades abans de comprovar-ho, però que bé poder-ho fer en català. 📖

La maledicció immortal de la humanitat

L'escriptor occità Robèrt Lafont construeix un relat aventurer ple d'una desesperació existencial

L'ILLA DELS IMMORTALS

Robèrt Lafont

Leonard Muntaner

Traducció de Joan-Lluís Lluís

135 pàg.

12 €

Pere Antoni Pons

Vivim en una època en què s'abusa dels adjectius hiperbòlics i dels ditirambes exaltats, però costa presentar Robèrt Lafont (Nîmes, 1923 - Florència, 2009) sense recórrer a les grans paraules i als qualificatius alçurats i pomposos. Historiador, lingüista, traductor, poeta, dramaturg, novel·lista, professor i activista cultural i polític a favor de la llengua i la cultura occitanes –també va formar part, de jove, de la resistència durant l'ocupació nazi de França–, Lafont va ser un personatge certament excepcional. Reconeix que jo no el tenia gaire controlat –només em sonava va-

gament associat al nom il·lustrós de Tristan Tzara, amb qui va fundar, al costat de Joan Cassou, l'Institut d'Estudis Occitans–, i que l'he descobert ara gràcies a una novel·la breu tan preciosa com estranya i desoladora, tan anacrònica com moderna, titulada *L'illa dels immortals*. Va ser publicada el 1996, però a moments sembla escrita al segle XVII o XVIII.

Vull dir amb això que, tant per l'argument com pel to i la mirada, així com pels materials humans, ideològics i filosòfics amb què està feta, la novel·la de Lafont té un aire juganer i erudit, una innocència amb consciència de ser-ho i fins i tot una puresa narrativa que recorden, amb tots els matisos que es vulguin, Swift o Voltaire. Alhora, però, és una novel·la que no es conforma amb ser una relíquia formalista, una filigrana enjogassada apta només per a erudits i bibliòfags. Tot el contrari: és una novel·la que batega d'humanitat, d'una calidesa i una desesperació existencials notables, i que a més està escrita –la traducció de Joan-Lluís Lluís s'intueix de primera– en una prosa límpida i sensorial, enèrgica i plàstica. Lafont conta la història de dos joves que un matí de febrer de l'any 1634 s'enfilen a un vaixell que salpa de Venècia. Els dos joves, Amielh de la Ri-

bera, criat d'acord amb les virtuts i els ideals de la cavalleria, i Pau de Bèrgam, traductor de Lucreci i apassionat de la cultura grecoromana, estan agermanats per una passió humanista i llibertina que els fa témer i detestar l'obscurantisme de les supersticions i els poders de la Inquisició. Tots dos també viuen motivats per una mateixa confiança laica en la raó i els llibres, viuen el plaer de la mateixa manera no culpable i aspiren a aconseguir la mateixa missió: “trobar enllà de les mars un país” on poder “edificar catedrals de raó per a feligresos epicuris”. Passa que, al cap de poc d'haver iniciat la travessia, una tempesta huracanada destrueix el seu vaixell. Els dos naufragats arriben, per sort, a una illa deserta. I s'hi fan una vida. Fins que un dia proven d'escapar-se'n i no poden: una barrera invisible els ho impedeix. No trigarán a descobrir que l'illa és, tot alhora, un paradís i una presó, una salvació i una condemna.

Intel·ligent i amb una consciència aguda dels mals de la modernitat, Lafont no tan sols no es limita a fer un exercici llibresc, mimètic dels mestres antics, sinó que a poc a poc va fent que el seu relat aventurer, bucòlic i filosòfic sigui travessat per un pessimisme creixent i culmini en una visió devastadora de la condició humana. 📖